

25. september

Formanden for Naalakkersuisuts åbningstale ved efterårsamlingen 2017

(Formanden for Naalakkersuisut)

Indledende bemærkninger:

Formanden for Naalakkersuisuts åbningstale ved efterårsamlingen har set i et samfundsmæssigt politisk lys stor vigtighed, derfor er der også tradition for, at alle glæder sig til at deltage i debatten herom.

Før vi fra Siumut således påbygger de egentlige bemærkninger til åbningstalen, så vil vi indledningsvis byde Partierne velkommen i håbet om, at forhandlingerne om Finansloven for 2018 her på efterårssamlingen, vil ende med det bedst mulige resultat og i en god samarbejdsånd.

Endvidere skal jeg på vegne af Siumut gruppen i Inatsisartut ønske tillykke til den genvalgte formand for Inatsisartut Lars Emil Johansen.

Udviklingen i Vort Land kan betragtes som en velsmurt maskine, der ikke bare lige lader sig stoppe, hvilket også er gældende for så vidt det drejer sig om samhandlen med verdenssamfundet, som netop nu åbner op for nye og hidtil usete muligheder og byder os til at deltage i et stigende samarbejde; ja, med ét var det pludselig realiteter, da Inatsisartut samtidig med åbningen af efterårssamlingen også fejrede åbningen af Nuuk Havneanlæg, som får enorm betydning for Vort Land, og ikke mindst vil samhandel med den ydre verden blive en potentiel mulighed hvis man ellers magter, at udnytte de nye porte der åbner sig foran os.

Endvidere vil vi i denne forbindelse rose RAL for deres arbejde for deres initiativ til, at udføre reform af godsfrigten i de senere år, ikke mindst fordi vi har gode forventninger om, at dette tiltag vil få stor betydning for en optimeret udnyttelse af handelsområdet og dermed komme de næringsdrivende til glæde. Vi er da godt klar over, at der er nogle der skaber modvind for RAL-reformen især dem der ønsker status quo. Omvendt tror vi som sagt på dette reformarbejde, især med tanke på salg og eksport af vore fisk er vi helt sikre på, at der vil vise sig positive resultater i de kommende år, ikke mindst vil det få stor betydning for Vort Lands økonomi.

Her i denne sommer måtte vi i forbindelse med naturkatastrofen i nærheden af Uummannaq sande, at vores elskede natur også består af uhyggelige kræfter overfor hvilke ingen kan gøre noget, og her måtte nogle af vore medborgere forlade deres hjem uden nogen form for vished om hvornår man ville kunne vende hjem igen. Vi vil gerne benytte anledningen til, at takke for, at vi som samfund har den naturligt indbyggede empati og evne til at hjælpe i nødens stund i større eller mindre grad, og vi takker samtidig alle de frivillige, der har trådt til i nødens stund og hjulpet til, og til de ulykkesramte som er ramt af disse dybt tragiske hændelser, kan vi kun sige, at vi vil gøre alt hvad der står i vores magt for, at yde den hjælp der skal til i håbet om, at vi kan lette byrden for de konsekvenser der er opstået. Endvidere vil vi gerne rose og takke beredsskabstjenesten for dens indsats i en så stor naturkatastrofe som ingen endnu har oplevet magen til af denne karakter - ikke mindst er det udførte koordinationsarbejde særdeles veludført.

Økonomien

De fleste er i dag vel vidende om, at Vort Lands økonomi skal gennemgå en nødvendig prioritering, samtidig erkender vi også, at der ingen grund er til, at skændes om, at vi skal have øget de alternative samfundsbaserede indtjeningsmuligheder.

Så længe vi lever med et enstrengt - baseret – indtjeningssystem, der baseret sig på èt erhverv alene, så kan ingen forvente, at dette ene erhverv skal kunne brødføde et helt samfund, og denne situation forpligter derfor helt naturligt til, at vi hurtigst muligt må arbejde på at få afsøgt alternative indtjeningsmuligheder, og vi må få opbygget det nødvendige mod til, at minedrift og turisme får en større andel af vort indtægtsgrundlag, herunder tænkes ikke mindst på en af Vort Lands største ressourcer; muligheden for at kunne eksportere rent drikkevand.

Formanden for Naalakkersuisut kom i sin tale ind på, at vi har det bedst mulige grundlag for, at sikre vort lands økonomi og vi vil i den forbindelse henvise til de ovenstående bemærkninger til indsatsområder til fordel for en bedre samfundsøkonomi, som vi må til at gøre noget mere ved.

Her i løbet af foråret behandlede vi budgetloven og her var der krav om, at man inklusive budgetoverslagsårene skulle indarbejde balance i regnskaberne, som skal følges hvorfor det er vigtigt, at finansloven forhandles på plads med det bredest mulige flertal bag sig, og det kan jo heller ikke være meningen, at det alene er landsstyrekoalitionen, der skal yde indflydelse på finansloven som sådan, idet man må erindre sig, at det endelige resultat meget gerne skal opstå udfra de samlede forhandlingsresultater hvor Partierne har fået rig mulighed til, at udøve deres indflydelse, derfor er det også Siumuts håb, at man inddrager samtlige partier i forhandlingerne fra starten af.

En anden vigtig forudsætning for at forbedre de økonomiske forhold hænger sammen med, at vi ikke kan komme udenom, at vi skal have iværksat nødvendige reformer indenfor uddannelse, økonomi, arbejdsmarkedsreform, rationalisering af bureaukratiet og dermed få nedbragt de offentlige udgifter og man kommer ikke udenom, at en af vejene hertil er, at få uddelegeret driftsopgaver til kommunerne.

Et af emner i Formandens åbningstale omhandler en overskrift **ledighed** som vi finder særdeles interessant, og her blev der meldt ud, at ledighedskurverne daler og ja der er blevet færre arbejdsløse, men omvendt kunne vi jo spørge om de kendte tilfælde af ledige, som der er registreret hos det offentlige – er de monstro klar til her og nu at gå på arbejde? Med hensyn til de såkaldt ledige, der er registrerede som om de umiddelbart kan gå på arbejde, så mener vi klart, at disse først kan træde ind på arbejdsmarkedet med behørig hjælp og støtte og, at man derfor bør registrere de ledige herudfra, idet at der er en klar sammenhæng mellem det øjeblikkelig arbejdskraftbehov, som jo skal dækkes og der bør vi helt eksakt vide hvor mange der reelt set vitterligt er klar til at tage et arbejde, ikke mindst fordi vi allerede ved, at der iblandt disse ledige forefindes relativt mange personer, der kun kan komme ud og arbejde hvis de får den nødvendige hjælp og støtte, og ja, de er ikke umiddelbart klar til at arbejde og skal derfor sørges for udfra en helt anden indsats, så sagt med andre ord, så må registreringen af ledige være langt mere seriøs, og her vil vi som eksempel nævne, hvordan det kan være, at der i en tid hvor der stadig er så relativt mange arbejdsløse – at vi hele tiden mangler så mange medarbejdere i fiskeindustrien - der er noget der ikke stemmer overens med virkeligheden - og det må undersøges nærmere.

Den indsats der i dag sker via Majoriaq for at få flere uddannede i gang med en uddannelse er ganske udmærket, blandt andet er der rigtig mange af de elever, der efter endt folkeskole blot er gået i stå og i flere år ikke er kommet nogen vegne; disse unge har taget dette tilbud til sig, og ser vi på finansloven og budgetoverslagsårene, så vil der skulle afsættes flere og flere økonomiske midler til Majoriaq i et fremtidigt perspektiv, men reelt set skulle det jo ellers gå den modsatte vej, fordi en øget arbejdsmæssig indsats i fremtiden vil mindske tiltagene og vi må derfor spørge Naalakkersuisut hvornår man kan forvente, at behovet for at bibeholde denne service kan forventes at falde?

Det kan ikke siges tydeligere omkring vores økonomiske situation, at de penge vi har til rådighed er begrænsede, og vi er nødsaget til at foretage prioriteringer, derfor skal vi da også nu kunne sige, at vi må sætte os for øje, at overgangen fra folkeskolen til de videregående uddannelser skal kunne nås meget hurtigere end det er tilfældet i dag. Således som vi har indrettet os i samfundet i dag, så skal vi få mere for pengene og vi skal passe bedre på de få penge vi har.

Uddannelse.

Til at starte med skal det bemærkes, at vi bakker op om de arbejdsgrupper som er nedsat af Naalakkersuisut, og disse skal efter ønske fra Naalakkersuisut i 2019 komme med reformforslag indenfor skole og uddannelsesspørgsmål.

Vi kan kun håbe på, at folkeskolerepræsentanter og ikke mindst forældrerepræsentanter og folk der arbejder med pædagogiske spørgsmål skal involveres i dette arbejde, herunder ikke mindst folkeskolelærerne. Det er rigtig godt at folkeskolen nu er på vej til at udvikle sig mod bedre tider, og det er glædeligt, at man har sat særligt fokus på folkeskolen, og set i dette perspektiv får man lyst til at spørge, om vi skal regne med at der skal afsættes flere midler, for kigger man på budgetoverslagene, så er der ikke taget højde herfor. Derfor må vi spørge om det eventuelt skal forstås på den måde, at der først afsættes økonomiske midler når arbejdsgrupperne er kommet med deres indstillinger.

Infrastruktur, kommunikation og skibstrafik

Til trods for at Tele Greenlands forbedringer af teknologien på forskellig vis har givet forsinkelser, så er det tydeligt for enhver, at der arbejdes ihærdigt på at gøre telekommunikationen så smidig som muligt, hvilket vi er tilfredse med.

Projekteringen af lufthavnsprojekterne i Ilulissat, Nuuk og Qaqortoq er allerede godt i gang, hvilket vi er godt tilfredse med så vi har kun tilbage, at håbe på, at man lægger alle kræfter i således at disse lufthavnsprojekter kan færdiggøres uden større forsinkelser. Der er store forventninger til at turismen skal give større afledte indtægter, hvilket skal ske via større investeringer og her er der især tale om forbedringer af infrastrukturen således, at vi får et mere smidigt trafiksystem og selvom vi må forvente, at der bliver brugt flere penge under anlægsperioden, så er det set i et fremtidsperspektiv en solid investering der kommer hjem igen.

Fiskeri og fangst.

Arbejdet med en ny fiskerilov er ikke nyt da vi tidligere har opfordret hertil, dog skal man se sig for øje, at de forskellige interessenter og forbund bliver inddraget, hvilket Siumut ser som særdeles vigtigt; dog skal det her præciseres, at det er samfundet der ejer vore ressourcer i fællesskabets ånd og sådan vil det altid være.

I denne proces hvor vi skaber en ny form for tænkning, kan vi ikke komme udenom, at arbejdet skal udføres så omhyggeligt som muligt, forbundene skal inddrages og deres vurderinger skal indgå i det samlede prospekts vurdering. Som eksempel kan vi blot tage den nugældende fiskerilov hvor vi er gået bort fra den gamle erhvervsstøtte udviklings ordning (ESU) og hvor skibsrederne har måttet ty til banker i forbindelse med forbedringen af skibsflåden og hvor man har benyttet sig af den nugældende lov og hvor fangstkvoterne har dannet garanti for lånene, og når så der er en åremålsgrænse for, at disse lån skal tilbagebetales, så kan det medføre misligholdelser, som medfører at långiverne kræver pengene tilbage hvilket igen vil gå udover samfundets samlede økonomiske formåen. Det må derfor være tydeligt for enhver, at der kan være mange faldgruber og meget der endnu skal vurderes nærmere, og hvor der samtidig skal være konsensus eller en fælles forståelse, hvorfor vi er nødsaget til at opfordre til, at den kommende fiskerilov skal udarbejdes under hensyntagen til alle disse komplekse forhold.

Med tanke på hele Vort Lands samlede situation så savner vi, at høre lidt mere om det kystnære fiskeri i Formanden for Naalakkersuisuts åbningstale, idet vi mest hørte om Nordgrønland og ikke mindst Diskobugten.

Vi vil benytte anledningen her til, at høre hvor langt man er nået med mulighederne for at få gang i fiskeriet i Østgrønland hvilket ville være rart at høre lidt om, idet vi ved, at der tidligere har været forlydere om, at man ville have planer om tiltag i Østgrønland.

Vi må her huske, at naturens egne kræfter i sig selv også spiller kraftigt ind i forbindelse med fiskeriet. Vi ved, at den varme havstrøm som er aktuel lige nu har taget torskene med sig hertil, og vi ser derfor også, at nogle af fiskerne i Nordgrønland så småt begynder, at lægge om til torskefiskeri, derfor skal man ikke være for hurtig på aftrækkeren i debatten om vore levende ressourcer og ikke bare råbe op om at fisken forsvinder; samtidig må man erindre sig, at vort kæmpe havområde end ikke er fuldt udnyttet af os selv, og endvidere skal man når man betænker en vurdering af hellefiskeområderne, hvilket er gældende for Diskobugtens hellefiskepladser, meget mere nøjagtigt angive præcist hvilke hellefiskeområder vi taler eksakt om, således, at vi fra starten af kan undgå, at vi selv planter sproglige misforståelser.

Vi har nu i flere år indimellem hørt, at rigtig mange alke blot dør og det er jo formedelst naturens egne luner, der er bestemmende for dyrenes overlevelse, samtidig bliver vi teknologisk mere og mere forfinede hvilket også kan være medvirkende til at alkene bliver færre, og vi finder det passende, at opfordre Naalakkersuisut til seriøst, at arbejde henimod, at indgå i et tættere samarbejde med fangerne, idet vi ved, at fangerne som førstehåndsbrugere af naturen har den største viden, da de lever i naturens element hvor fangsten foregår, og endvidere er samarbejdet imellem biologerne og fangerne særdeles vigtigt. Men desværre ser vi indimellem afgørelser, der ingen steder hører til også på det rent politiske plan.

Som eksempel herpå kan nævnes narhvalerne hvor fangerne fra Kangersuatsiaq og Upernavik Kujalleq fik andel i narhvalskvoterne ved mundingen af Uummanaq fjorden, hvilket i sig selv virker underligt, idet afstanden ned til fangstområdet er stor og fordi efterårsjagten på narhvaler er meget udfordrende og fangstarealet særdeles stort og udbredt. Hvis det ellers kan lade sig gøre, så kunne man godt tildele kvoterne der tildeles i forårs- og efterårssæsonerne, så de anbringes tæt på fangernes bosteder, og det er på denne baggrund, at man imellem kan have svært ved at forstå de politiske afgørelser der træffes, og hvor kommunerne i øvrigt ikke på nogen måde har medbestemmelse i ovennævnte eksempel.

Natur og miljø

Man kan kun støtte Naalakkersuisut når de med klarhed melder ud om, at vi skal passe på naturen og vort miljø. Helt aktuelt er dette fænomen et problem for nogle af bygde- og yderdistrikterne, hvor dette blandt andet bunder i manglende bevillinger fra Selvstyret, hvorfor jeg skal spørge, om der er planer igang om tildeling af flere finansielle midler hertil. Man vil kunne komme udover dette problem ved at overflytte bygde- og yderdistrikternes renovationsproblematik til de godkendte renovationsanlæg, som allerede er under planlægning og vi håber under alle omstændigheder, at der kommer til at ske noget mere konkret i denne sag. Vi vil trods alt på denne måde komme til, at kunne se helt konkrete resultater af miljøpolitikken.

Man vil nu til at få ryddet op på tidligere amerikanske militære anlæg hvilket er en god nyhed, og vi vil i den forbindelse opfordre til, at man får skaffet de nødvendige midler hertil.

Det sociale område

I forbindelse med Formanden for Naalakkersuisuts åbningstale, kom han ind på de sociale tiltag der skal lovgives om her i efteråret, og da disse tiltag skal implementeres i finansloven regner vi med, at der kommer mere konkrete og klare ting frem, som vi kan tage stilling til.

Dog skal vi helt konkret spørge til sagen omkring plejefamilierne vederlag, som vi besluttede her i foråret og høre om man snart er på vej med fremlæggelse af forhøjelser af vederlagene, og helt konkret så ønsker vi, at forhøjelserne sker i henhold til den beslutning vi vedtog.

I denne valgperiode har børnetalsmanden fremlagt frustrerende ting omkring børnenes forhold og tarv, og disse fremlæggelser fra børnetalsmanden der ikke er fundet tilfredsstillende, er fremlagt i henhold til børnenes internationale menneskerettigheder. Dette har så haft den positive konsekvens, at man i nært samarbejde med kommunerne nu bevæger sig i den rigtige retning, hvorfor at vi på det foreliggende grundlag gerne vil takke børnetalsmanden for de gode resultater som arbejdet har medført, men også takke fordi, at Naalakkersuisut og Kommunerne ihærdigt nu sætter alle kræfter ind på at samarbejde om dette problem.

Kommunerne

Kommunegrænserne er forandret således, at de nuværende fire kommuner er blevet til fem kommuner. Således er Qaasuitsup Kommunea blevet splittet op i to kommuner.

Med tanke på det kommunale bloktilskud, så er det vigtigt, at man igennem forhandlinger får gennemført rimelige og tilfredsstillende resultater, hvilket vi derfor vil opfordre til og samtidig huske på, at man ved lovudarbejdelsen skal sætte en god servicekvalitet overfor borgerne i højsædet og, at det er støtteværdigt såfremt ansvarsfordelingen vil fremgå klart heraf.

Selvstændighed.

Arbejdet med selvstændighed pågår. Grundlovskommissionen blev nedsat i løbet af forår 2017. Siumut finder det vigtigt, at kommissionen får de bedst mulige arbejdsbetingelser og rammer, samt at sekretariatet for kommissionen får de bedst mulige administrative forhold at arbejde under således, at arbejdet kan foregå uden unødvendige forhindringer.

Vi vil fra Siumut på denne baggrund opfordre til, at formanden for Grundlovskommissionen får mulighed for, at hellige sig sit arbejde fuldtidsbetings og, at Naalakkersuisut finder den nødvendige økonomi hertil, hvilket som sagt skal sikre, at formanden for kommissionen uden nogen som helst forhindringer kan koncentrere sig fuldt ud om sit arbejde imens kommissionsarbejdet foregår. Samtidig håber vi virkelig fra Siumut, at der stilles Kommissionen de nødvendige midler til rådighed således, at borgerne kan inddrages i kommissionens arbejde.

Udenrigspolitiske spørgsmål

I forbindelse med Formanden for Naalakkersuisuts åbningstale er vi glade for hans udmelding omkring de udenrigspolitiske spørgsmål, dog kunne det være rart at få oplyst hvilke tiltag Naalakkersuisut har omkring de udenrigspolitiske spørgsmål, især omkring forsvars- og sikkerheds politiske spørgsmål hvor forholdet imellem Danmark, USA og Grønland i de senere år har været præget af utryghed, idet vi ikke kommer udenom, at det er særdeles vigtigt, at Vort Land selv varetager sine egne forsvars- og sikkerhedspolitiske interesser i relation til udenrigspolitikken - her ikke mindst i relation til, at kunne forhandle direkte med USA.

Vi skal fra Siumut opfordre Naalakkersuisut til, at Udenrigsdepartementet får tilført mere power, således, at der kan arbejdes på, at vore grundlæggende forsvars- og sikkerhedspolitiske sagsområder kan vurderes på den bedst mulige og mest seriøse måde. Dette er et område der altid vil være behov for, og er samtidig et emne vi ikke kommer udenom i forbindelse med udarbejdelsen af vores kommende grundlov.

Formanden for Naalakkersuisuts åbningstale der indeholdt en god portion oplysende information, indeholdt ligeledes gode nyheder, hvilket vi fra Siumut takker for. I forbindelse med alle de mange

opgaver der blev nævnt i formandens tale, og som er af vital interesse for samfundet, så vil vi herfra gøre hvad der er muligt og love at ville samarbejde herom.

Tak – god debat.

Jens Immanuelson
Siumut